

עין משפט
נר מצוה

יא א מיי פיו שם הולכות תפלה הלכה ז טור ושו"ע אר"ח סימן רלה סעיף ז:

יב ב מיי פיו שם הלכה יח סגנו עשין יט טור אר"ח סימן רלה וטושי"ע אר"ח סימן רלו סעיף ז:

יג ג מיי פיו שם הלכה ט (סגנו שם) טור ושו"ע אר"ח סי' קי"א סעיף ה':

יד ד מיי (וסגנו) שם טושי"ע אר"ח סימן קכג סעיף ז:

טו ה מיי שם הלכה יז סגנו עשין יט טושי"ע אר"ח סימן נא סעיף ז נודע אלפס פ' אין עמודין דף כו ע"ה:

טז ו מיי שם הלכה ז טושי"ע אר"ח סימן רלג סעיף ה':

- ↑ ושנחם לנגיד ודברת כם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשבתך ובקומך: דברים ו ז
- ↑ אָדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלהך:

- ↑ ושנחם לנגיד אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגאלִי: תהלים יט טו
- ↑ תהלה לךוד איומקד אלוהי הולך ואִתְּכֶה שמוך לעולם ועד:
- ↑ תהלים קמה א אשרי תמימי דרך והלכים בְּתוֹרַת יי:

- ↑ תהלים קיט א פותח את דרך ומשביע לכל יצרן:

- ↑ תהלים קמה טז גתן לָחֶם לְכֹל בְּשֵׁר בִּי לעולם חסדו:

- ↑ תהלים קלו כה נִפְלָא לא תוסיף קום בתולת ישראל נִשְׁטַה על אֲרָמְתָהּ אֵין מְקִימָהּ:

- ↑ עמיוס ב וְזוֹקֵף לְכֹל הַכּוֹפְפוֹתִים:

- ↑ תהלים קמה יד וְזָקַף אֱלִי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים וּבִידוּ רִצְפָה בְּמִלְקוֹתֵימ לָקַח מַעַל הַמִּזְבֵּחַ: ישעיהו ו ו
- ↑ ועוד אני מדבר בתפלה והאיש גְּבִירֵאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מִנֶּחֱם בִּיעָף נִנֵּחַ אֱלִי כַּעַת מִנֶּחֱם עָרִב: דניאל ט כא
- ↑ ישר מלכות פרס עמד לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל אחד השרפים הראשנים בא לעזרני ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס: דניאל י יג
- ↑ רגוז ואל תִּחַטְּאוּ אמרו בלבבכם על משכבכם ודמוו סלה:

תהלים ד ה

ד:

וקורא קריאת שמע ומתפלא:

קריאת שמע של לילה שאין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויתפלל ערבית: **דאמר** רבי יוחנן **א**יזהו **בן העוה"ב** ו**ב'**. ואנו

שאומרים יראו עינינו ופסוקים אחרים אחר השכיננו. נראה הואיל ותקינו להו רבנן ה"ל כגאולה אריכתא דחקינו לומר זה שצמך כך יתפלל חזירו גם הוא ולא ילך מזהכ"י עד שיגמור כל אחד תפלתו. וגם יש צאזאס פסוקים י"ח אזכרות כנגד י"ח זרכות דשמנה עשרה ואגז שחקנו לומר אזאס פסוקים תקנו לומר חתימה של יראו עיינינו. והלכה כר' יוחנן דזרייתא מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ואס כן יש ליחזר שלא לספר צין גאולה דערצית לשמנה עשרה. ומיחז בסדר רז עמרס פי' מה שאנו אומרים קדיש צין גאולה לתפלת ערבית לאשמעינן דלא צעינן מסמך גאולה דערצית לתפלה משום דתפלת ערבית רשות. ולא נהירא **ו**דאס כן ר' יוחנן סבירא ליה תפלת ערבית חוצה דפלוגתא היא **ו**דרז ור' יוחנן והלכה כר' יוחנן. ונכון להחמיר ולהזהר מלספר צינתיס ואי תימא קשיא הלכתא להלכתא דקיימא לן תפלת ערבית רשות והכא פסקינן כרבי יוחנן כריך לומר דאפילו אי סוכר רבי יוחנן כרז דאמר רשות היא מכל מקוס מחייב לסמוך. אס כן גס לנו יש לסמוך: הא

בעית אימא קרא איבע"א סברא איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה* מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב י' בשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למשתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למשתו מתיב מר בריה דרבינא **ו** בערב מברך שתים לפניה ושתיים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי* כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמך והא **ו**אמר רבי יוחנן י' בתחלה אומר **ו**ה' שפתי תפתח ולבסוף י' הוא אומר **ו**יהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא: אמר רבי אלעזר **ו**א"ר אבינא **ו**כל האומר **ו**תהלה לדוד בכל יום* שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף בי"ת נימא **ו**אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא **ו**אפין אלא משום דאתי נימא **ו**הלל הגדול דכתיב ביה **ו**נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר **נו"ן באשרי*** מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל דכתיב **ו**נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי **ו**ה' חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' **ו**סומך ה' לכל הגופלים: א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה בגבריאל דאילו במיכאל כתי' **ו**יעף אלי אחד מן השרפים ואילו גבי גבריאל כתי' **ו**האיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף וגו' מאי משמע דהא אחד מיכאל הוא אמר ר' יוחנן אתיא אחד אחד כתיב הכא ויעף אלי אחד מן השרפים וכתי' התם **ו**הנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעזורני תנא מיכאל באחת גבריאל בשתיים אליהו בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה באחת: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ ימצוה לקרותו על משתו אמר רבי **ו**יסי מאי קרא **ו**רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודיומו סלה אמר רב נחמן **אם**

מאימתי פרק ראשון ברכות

ואי רבנן גמליאל סבירא להו. דמשמע ליה בשכבך כל זמן שבני אדם שוכנים ויש ככלל הזה כל הלילה: **לימרו** כר"ג. עד עמוד השחר: **מן העצירה**. שמה יסמוך על שהות שיש לו כדתינא: **קימעה**. מעט: **משום אונס שינא**. התוקפתו לעצור על דברי חכמים הוזקקו להזהירו יומר: **ממאן דאמר**. לקמן כפ' תפלת

השחר (דף כו:): **אמר מר קורא ק"ש**. של ערבית תחלה ואח"כ מתפלל: **מסייע ליה לר' יוחנן**. דאמר ערבית נמי ק"ש ואחר כך תפלה* כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ודלא כר' יהושע בן לוי דאמר תפלה ואחר כך ק"ש: **זו הסומך**. וכל שכן דשחרית דעיקר גאולת מזרסי בשחרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח יאלו בני ישראל (במדבר לג). וסמיכת גאולה לתפלה רמזה דוד כספר תהלים דכתיב ה' לורי וגואלי (תהלים יט) וסמך ליה יענק ה' ציוס זרה (שם כ). ואמרני' בצרכות ירושלמי (פ"א ה"א) מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאהבזו של מלך שא לא יאלת מפחו על פתחו של מלך יאל המלך ומאלו שהפליג אף הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב להקצ"ה אליו ומרלכו בתשצחות וקלוסין של יליאת מזרסי והוא מתקרב אליו וצעודו קרוב אליו יש לו לתצוה זרכיו: **נאמלע סקנוס**. צין שני ק"ש תקנו כל תפלות של יוס דקא סבר תפלת ערבית קודמת לק"ש: **וגאולה מאורסא לא הוי**. הילכך גאולה דאורמא לא חשיבא לאהדורי עלה סמיכת תפלה: **מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה**. דבשחרית כולחו מודו דצעי מסמך: **שלש פעמים**. כנגד שלש תפלות: **דאיוס ציה סרסי**. דלתי צאל"ף צי"ת ויש צו שצח הכנת מזון לכל חי: **אפילו הכי**. אף על פי שהפסקינן נו"ן מפני נפילה שזה ולא אזה לרמזה חזר ורמזו סמיכת הנפילה תקף לה: **ויעף אלי**. דפריחה אחת ולא הרגיע צינתיס: **מועף ציעף**. שתי פריחות: **צאחס**. דפריחה אחת: **אמרזו כלנצננס**. אמרו מה שכתוב על לנצך (דברים **ו**): **על משכנכם**. שנאמר בשכבך (שם): **ודיומו**. צשינא אחרי כן: ואס

דאמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י וכו'. הא דאמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י שקרא אדם קריאת שמע בבית הכנסת מצווה לקרותה על מטהו, ואינו קורא אלא שמע ויהי אם שמע אבל לא פרשת ציצית.

אמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י וכו'. הא דאמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י שקרא אדם קריאת שמע בבית הכנסת מצווה לקרותה על מטהו, ואינו קורא אלא שמע ויהי אם שמע אבל לא פרשת ציצית.

מסורת הש"ס

(א) עירובין כא, ב (נלקמן כ שבת ט ב יומא פו: א), לקמן דף ט, ד (יבמות לה: קדושין לה: כ"ב ח: ט, ע"א לד: סנהדרין ז שנועות כז: ע"ש בתוס' וזחוס ז: מנחות יג: עג: חולין קיח: מנורה לז, ה) לקמן יא, ו (לקמן ט ב וע"י רש"א שם ד"ה כיון, ו) נדעיי וזכר אלפס אי' כר' אבינא וזה נכון מאמר הסמוך וז"ל שם וא"ר אלעזר, (ח) יאל אלפיי, (ט) פסחים קיח, י (ז"ל רב אסי או רב יוסף, ט) ערשיי ד' ד"ה ולעבד, ט) נלקמן כו ב כפי שנדפס שם בלד הגליון וע"ע תוס' שם ד"ה והלכתא"ל.

—❧—

הגהות הב"ח

(א) נפ' חזר דוד וסמכה ברכות הקצת:

—❧—

גליון הש"ס

בגמ' ובל העובר על ד"ה. עירובין כ"א ע"ב וע"י רש"י סוטה ד ע"ב ד"ה נעקר וזחוס' שם: שם מאורחא גמי חזי. ע"ל ט ע"א: שם כיון וזכוקת סימן ש"ך השבינו. ע"י משנת הרשב"א סימן כ"א: שם בכל יום ז"א. הרש"א' למא גיפ וכן נעזר איתא ש"ך איתא כל האומר תהלה לזוד כלל יוס מועפת לו: שם מפני שיש בה פסילתו. ע"י משנת הרשב"א סימן מ"ט: בהגהות מור"י"ב אחרי הס"ד ותלבתא. וע"ע מגילה כ"ג ע"א תוס' ד"ה כיון:

—❧—

מוסף רש"י

סייג. גזר (סנהדרין זל, טו. נדה יא אבות פ"ג פ"ד). **תפלת** ערבית רשות. מפני שהיא כנגד הקטר מלכים ואמורים שאין מעבדין ספרמן שבת ט, ט.

—❧—

רבינו הגנאל

אמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י וכו'. הא דאמר ר' יהושע בן לוי אעפ"י שקרא אדם קריאת שמע בבית הכנסת מצווה לקרותה על מטהו, ואינו קורא אלא שמע ויהי אם שמע אבל לא פרשת ציצית.

—❧—

רב ניסים גאון

ואיבעית אימא **לאפוקי ממאן** דאמר

דתפלת ערבית רשות. מי הוא שאמר דתפלת ערבית רשות ר' יהושע הוא ואיתא בפרק תפלת השחר (דף כו) אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר רשות: